

BIBLIOGRAFIA:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Ustawa z 09.04.2010 r. o służbie więziennej (Dz.U. z 2010 r. Nr 79, poz. 523 z późn. zm.).
3. *Budowanie na kamieniu. Rozmowa J. Nikolajewa z ks. G. Drausem*, «Forum Penitencjarne» 2006, nr 7.
4. *Głuch W.J., Struktura duszpasterstwa więziennego, [w:] Duszpasterstwo więzienne w pracy penitencjarnej, red. J. Świtka, M. Kuć, Lublin 2007.*
5. *Pol J. D., Więzienna szansa: religia w resocjalizacji osób pozbawionych wolności, Warszawa 2008.*
6. *Nieparko R., Duszpasterstwo, [w:] Encyklopedia Katolicka, t. 4, red. R. Łukaszczyk, L. Bieńkowski, F. Gryglewicz, Lublin 1983.*
7. *Paszkowski M., Posługa duszpasterska na oddziale dla niebezpiecznych Zakładu Karnego w Barczewie, [w:] Współczesne wyzwania dla systemów penitencjarnych na świecie, red. M. Szwejkowska, K. Ryś, Olsztyn 2016.*
8. *Nikolajew J., Wolność sumienia i wyznania więźniów na Ukrainie. Ujęcie prawne i socjologiczne, «Nurt SVD» 2015, t. 1.*
9. *Кримінально-виконавчий кодекс України, Закон України з 11 липня 2003 року, Офіційний вісник України, nr 3-4.*
10. *Płoski T., Wolność sumienia i wyznania w warunkach izolacji więziennej, [w:] «Studia Prawnoustrojowe» 2009, t. 9.*
11. *Pierzchała K., Kapelan więzienny w procesie resocjalizacji penitencjarnej, Toruń 2013.*

УДК 141.7.

Mateusz Tubisz

Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

KONSTITUCYJNE GWARANCJE WOLNOŚCI RELIGIJNEJ NA UKRAINIE

Konstytucja Ukrainy została uchwalona w dniu 28 czerwca 1996 r. Stanowi ona szczególną regulację, która normuje problematykę prawa wyznaniowego. Potwierdzeniem jest chociażby preambuła konstytucyjna, w której znajdujemy odwołanie do Boga, tzw. *invocatio Dei*. Bowiem ukraiński ustawodawca użył w uroczystym wstępie formuły: «uświadamiając odpowiedzialność przed Bogiem i własnym sumieniem, poprzednimi, obecnym i następnymi pokoleniami... przyjmujemy konstytucję – ustawę zasadniczą Ukrainy». Z kolei oryginalność przedmiotowego aktu prawnego wypływa przede wszystkim z faktu, iż w kilku artykułach konstytucyjnych zawarto jednocześnie normy odnoszące się do

wolności sumienia i wyznania, jak również normy dotyczące relacji państwa z organizacjami religijnymi, a więc praktycznie całościowe i kompleksowe omówienie problematyki wyznaniowej w ukraińskim porządku prawnym [1, 540].

W art. 35 Konstytucji Ukrainy przyznano i zagwarantowano każdemu człowiekowi wolność aksjologii, światopoglądu i wierzeń, nie ujmując przy tym definicji wolności sumienia i wyznania. Zgodnie z tym artykułem «każdy ma prawo do wolności światopoglądu i wyznania». Owe prawo obejmuje w części pierwszej art. 35 «wolność wyznawania każdej religii bądź nie wyznawania żadnej, swobodne (bez przeszkód) sprawowanie, indywidualnie lub wspólnie z innymi kultów religijnych i rytualnych obrzędów, prowadzenie działalności religijnej». Zawarte zasady odnoszą się nie tylko do obywateli Ukrainy, lecz również do cudzoziemców oraz bezpaństwowców, którzy zgodnie z art. 26 Konstytucji Ukrainy korzystają z tych samych praw i wolności oraz mają takie same obowiązki, jak obywatele Ukrainy, z wyjątkami wskazanymi wprost w ustawie zasadniczej, innych ustawach lub umowach międzynarodowych [2].

Prawo jednostki do wolności religijnej obejmuje przede wszystkim wolność wybierania, posiadania lub zmiany przekonań religijnych oraz opcji światopoglądowych. Następnie prawo do samodzielnego lub razem z innymi sprawowania kultu religijnego, obrzędów rytualnych oraz prowadzenie działalności religijnej de facto oznacza uzewnętrznianie swojej wiary i aksjologii oraz działanie zgodnie z manifestowanymi wartościami [3, 85].

Współ należy analizować art. 34 Konstytucji Ukrainy, w którym zagwarantowano prawo do wolności myśli i słowa, jak również prawo do swobodnego rozpowszechniania swoich poglądów i przekonań. Co więcej, w jurysprudencji ukraińskiej szerokie tłumaczenie otrzymuje pojęcie działalności religijnej. Bowiem obejmuje ono korzystanie ze środków masowego przekazu, działalność wychowawczą, misyjną, oświatową, wydawniczą oraz charytatywną [4, 290-297]. Warto wskazać, że konstytucyjne gwarancje wyznaniowe na Ukrainie są zgodne ze zwyczajem oraz standardami międzynarodowymi.

W sferze relacji *stricte* wyznaniowych Ukraina rządzi się następującymi zasadami: zagwarantowana każdemu wolność sumienia, oddzielenie kościoła od państwa, zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność religijną i przekonania, niezależność i autonomia organizacji religijnych oraz przewyższanie przez państwo pejoratywnych skutków poprzedniej polityki państwowej wobec religii i kościoła [4, 290-297].

Ponadto w Konstytucji została ugruntowana zasada dyskryminacji ze względu na jakiegokolwiek przekonania. W myśl art. 21 oraz art. 24 Konstytucji Ukrainy wszyscy ludzie są równi w prawach. Poza tym według art. 36 Konstytucji ukraińskiej zakazane jest zmuszanie do przystąpienia do jakiegokolwiek zrzeszenia obywateli.

W ukraińskiej Konstytucji ustawodawca skonstruował zasadę oddzielenia kościoła od państwa oraz szkoły od kościoła. Zatem prawidłowym jest określenie Ukrainy jako państwa świeckiego, gdyż żadna religia bądź przekonanie nie może zostać uznane jako powszechnie obowiązujące na terytorium Ukrainy.

Problematyka stosunków między państwem i związkami wyznaniowymi oraz zapewnienia wolności sumienia i wyznania jest tematem zainteresowania organizacji religijnych oraz niezależnych instytucji, które monitorują przestrzeganie wolności obywatelskich przez państwo. Należy do nich przede wszystkim ukraińska Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Instytut Wolności Religijnej (Інститут релігійної свободи) oraz Centrum Razumkova

(Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова) [5, 13].

J. Babinow stwierdził, że: «Polegając na doświadczeniu światowym Ukraina stara się budować własną politykę państwową w stosunku do religii i Cerkwi na bazie praworządności i sprawiedliwości społecznej, a szczególnie na zasadach: zgody i współpracy obywateli niezależnie od ich stosunku do religii; stworzenia sprzyjających warunków dla działalności organizacji religijnych; rozwoju społecznej moralności i humanizmu; równych praw i możliwości dla wszystkich organizacji religijnych na bazie sprawiedliwości społecznej; wzajemnej religijnej i światopoglądowej tolerancji i szacunku między wierzącymi i niewierzącymi (...) szacunku państwa wobec tradycji i wewnętrznych postanowień organizacji religijnych; równości wobec prawa wszystkich organizacji religijnych; stworzenia warunków dla uczestnictwa organizacji religijnych w życiu społecznym (...)» [6, 258-259].

Biorąc pod uwagę kwestie statystyczną to należy zaznaczyć, iż od początku 1991 r. na Ukrainie ilość organizacji religijnych różnych tradycji i wyznań w ciągu pierwszych 10 lat wzrosła dwukrotnie, tj. z 10 810 w 1991 r. do 26 049 w 2002 r. Zdecydowana większość z nim deklaruje tradycję chrześcijańską jako swoje główne pryncypia. Na dzień dzisiejszy 58% obywateli Ukrainy deklaruje się jako wierzący, 23% waha się pomiędzy wiarą a niewiarą [7, 267].

Reasumując całość rozważań należy stwierdzić, że Ukraina od momentu ogłoszenia niepodległości próbuje konstruować swój model relacji pomiędzy państwem a organizacjami religijnymi w rzeczywistości społeczeństwa wielowyznaniowego. Natomiast Konstytucja Ukrainy wydaje się być solidnym fundamentem normującym stosunki pomiędzy państwem a wspólnotami religijnymi, jak również regulując kwestie funkcjonowania związków wyznaniowych.

BIBLIOGRAFIA:

1. Matwiejuk J., *Materie wyznaniowe w konstytucjach Federacji Rosyjskiej, Republiki Białoruś i Ukrainy*, [w:] *Aktualne problemy reform konstytucyjnych*, red. S. Bożyk, Białystok 2013.

2. *Конституція України від 28 червня 1996 р.* // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу до сайту : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

3. Kovalenko Ł., *Podstawowe regulacje wyznaniowe w prawie ukraińskim*, «*Studia z Prawa Wyznaniowego*» 2002, nr 5.

4. Bublyk S., *Relihijeznavstvo*, Kyjiv 1998.

5. Babinow J.A., *Poszukiwania ukraińskiego modelu stosunków państwowo-religijnych*, «*Nomos*» 2001, nr 34-36.

6. Strutyński M., *Stosunki między państwem a związkami wyznaniowymi w niepodległej Ukrainie (1991-2013)*, «*Studia z Prawa Wyznaniowego*» 2014, nr 17.

7. Shanhina Ł., *Cerkovno-religijna sytuacija v Ukrajinі: stan i tendenciji rozvytku*, *Centr Razumkova* 2000, Kyjiv 2001.